

OPINIA națională

Revistă săptămînală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDĂȚIA "ROMÂNIA DE MÎINE"

PROBLEMELE ȚĂRII DIN PERSPECTIVA ȚĂRII OPINIA NAȚIONALĂ, DEMOCRAȚIA ȘI STATUL DE DREPT

Prof.dr. Aurelian BONDREA

PREȘEDINTELE FUNDĂȚIEI "ROMÂNIA DE MÎINE"

Exită teme, subiecte din viața social-politică a lumii moderne despre care, oricât s-ar discuta, nimeni nu poate spune că n-ar mai fi nimic de adăugat. Confruntate cu însăși viața socială, care este în continuă "curgere", asemenea subiecte sau teme cum sunt opinia națională, democrația și statul de drept invită mereu la reflecție. Însă nu o reflecție iluministă ci una însotită de căutarea de soluții pentru ca necesara concordanță dintre principii și practică să nu gliseze cînd spre promisiuni rupte de viață, cînd spre o viață socială golită de principii umaniste coerente.

(Continuare în pag. 5)

MANUALUL ȘCOLAR

Acad.
RADU VOINEA

pag. 4

QUA VADIS REFORMA?

articole de

GHEORGHE ZAMAN
MIHAIL DUMITRESCU

pag. 3

PATIMI, JERTFĂ, ÎNVIERE

PASTORALĂ

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ

Arhiepiscop și mitropolit

Ne-am amintit cu tristețe în Săptămîna Patimilor de viața pămîntească a Mintuitului, care, spre sfîrșitul ei, părea că se va încheia cu un dezastru. Părea că va rămîne în istoria omenirii ca un eșec. Cel care trei ani și jumătate, ca un trimis al lui Dumnezeu, și-a uluit ascultătorii prin minuni și prin cuvînt, părea că, în cele din urmă, a fost doar un om ca toți ceilalți oameni, supus morții ca și ei. Dumnezeul în care s-a încrezut părea că nu-L apără, lăsindu-L să fie răstignit ca un răufăcător. Între doi tîlhari. El însuși, parcă surprins de acest final, strigase de pe cruce: "Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce M-ai lăsat?"

Fusește într-adevăr un răufăcător? Toți stîm că nu.

Și cei care l-au răstignit știau că nu fusese un răufăcător...

Evident, iudeii și-au formulat mai întîi o acuzație religioasă, dar Pilat a respins-o fără greutate, fiindcă nu-l interesau certurile lor religioase, și atunci ei au apelat la minciuna că Iisus se proclamase împărat, prefăcînd astfel procesul religios într-un proces politic. Pe acesta Pilat l-a tratat cu superficialitate.

Care era adevarata acuzație a iudeilor împotriva Lui Iisus? Iată care era: "S-a făcut pe Sine Fiul lui Dumnezeu". O acuzație religioasă.

Era adevarat acest lucru? Era. Chiar lui Caiafa, cînd i-a pus întrebarea direct: "Ești tu Hristosul, Fiul celui binecuvîntat"? i-a răspuns: "Eu sunt".

Totuși, iudeii și căpeteniile lor nu avuseseră dreptate să-i ceară răstignirea. De ce? Pentru că Iisus era cu adevarat Fiul lui Dumnezeu.

Și-apoi mai avuseseră la îndemînă cîteva mari argumente care ar fi

trebuit să-i convingă că El era Mesia. Le vom aminti pe scurt, pentru că sunt îndeobște cunoscute:

1. El împlinea toate prorocelele despre Mesia ale profetilor Vechiului Testament. Cărturarii Legii trebuiau să știe să-L recunoască, așa cum cu multă pătrundere exegetică au făcut-o evangeliștii.

2. A propovăduit, completînd și luminînd Legea veche cu învățături care nu păreau veni decît de la Dumnezeu, "Nimeni n-a vorbit vreodată ca omul Acesta", exclamau ascultătorii Lui. "Tu ai cuvîtele vieții veșnice". A lămurit cele mai importante și cele mai grele taine despre Dumnezeu, despre originea universului, a lumii a și a omului, despre viață și despre moarte, probleme cu care s-a confruntat dintotdeauna conștiința omenească. A adus la toate răspunsuri de Sus, adică în mod sigur adevarate. Ultime. Definitive. A propovăduit iubirea ca normă morală, înlăciind răzbunarea. A propovăduit iertarea, înlăciind pedeapsa, pentru cei care se căiesc și se îndreaptă. A fost "Omul care a spus adevarul" despre toate, tuturor și în toate împrejurările.

3. A făcut minuni în vîzul tuturor, vindecînd orbi din naștere, ologi, paralitici, îndrăcîți și a învățat morți.

Și-atunci de ce L-au răstignit? Nu L-au acceptat ca Mesia. A fost ca și cum ar fi vrut să-L forțeze pe Dumnezeu să le trimită un alt Mesia, pe măsura dorințelor și speranțelor lor lumești, nu un reformator religios. El își considerau religia lor suficientă și bună. Erau mai preocupati de soarta lor pămîntească.

Și L-au răstignit. Și El s-a lăsat răstignit.

(Continuare în pag. 6)

ȚARA ÎN SPITAL

Și nu c-aș vrea să fiu sentimental,
Dar, vai, în triste vremuri de răscruce,
Mi se găsește țara în spital
Și doctorii nu știu cît o mai duce.

De parcă niște clopote-au băut
Și ni se pare că pe ea o cheamă
Și s-a cronicizat ce e acut,
Dar nu se mai ridică biata mamă.

Atunci cînd suferea mai și speram,
Mai și aveam instanțe de-nțrebare,
Acum e totul stîns, din neam, în neam,
Și-atît de egoist e fiecare.

Copiii ei sunt toți indiferenți
La boala mamei ce le este țară,
Dau sănătatea lor pe cîțiva cenți,
Dispuși mereu pentru un ban să moară.

Conteașă ei, ce mai contează ea,
Cînd o cuprinde mila ucigașă,
Și ea nimic în viață nu mai vrea,
Decit la nou-născuți un pic de fașă.

Sîntem un neam uitat de Dumnezeu,
Un neam bolnav, înfirziind prin clinici,
Illuminat printr-un opaiț de seu,
Un neam pîndit de propriii lui cinici.

Religiile urii se-nțesc,
Filozofia pînii e supremă,
Iluziile veacului cînesc
Transcriu în roșu fiece problemă.

E sîngele istoriei postum,
E sîngele ce ia de sine notă,
E sîngele poparelor pe drum,
Care și urmează tragică Golgota.

Și chiar în vremea astă fără timp
Și chiar la un sfîrșit de masă beată,
Motoru-și pierde piesele de schimb
Și peste tot ruina se arată.

Și nu c-aș vrea să fiu sentimental,
Comițător de gesturi imprudente,
Dar țara mea se află în spital
Și-n farmaci îi nu sănătate medicamente.

Și boala după care vom muri
Ne face semn din fiecare casă.
Sfîrșit de zi. Dar cea mai lungă zi.
Mercurul unor toxică nori ne-apasă.

Și e duminică, măicuța mea,
Și-am auzit din nou că nu țî-e bine
Și am venit să te putem vedea
Și am venit în vizită la tine.

Și dacă vrei, măicuță, să ne ierți
Că nu ne doare boala ta, de moarte,
Dar ești o bătă hartă-ntrre coperti
Și tremuri între geamurile sparte.

O, țara mea, cum te-ai putea ndura
Să nu-mi trimită jelenia-n arhivă,
Spitalul tău e însăși harta ta
Și internarea-n el - definitivă?

Așa că mai venim, din cînd în cînd,
Cu vești cumplite, care nu te crută,
Venim plîngind, să te vedem plîngind,
Primește-ne și lartă-ne, măicuță.

ADRIAN
PĂUNESCU

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

Colegiul pentru reformă și relansarea economiei naționale:

- Acad. Alexandru Bîrlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Vâleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zamfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman

Colegiul pentru problemele științei și învățământului:

- Acad. Stefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Stefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Stefan I. Stefanescu
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. G-ral (rez.) Emil Mihuleac
- Prof. dr. Ion Popescu Argeșel

Colegiul pentru problemele culturii și artei:

- Acad. Eugen Simion
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. doc. Alexandru Piru
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Tănase

Colegiul pentru ideea națională și socială în România:

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Adrian Păunescu

Director:
Prof. dr. AURELIAN BONDREA

LA UNIVERSITĂJILE FUNDATIEI "ROMÂNIA DE MÎINE" STUDENȚII ȘI-AU PRIMIT BURSELE

În numărul 3, din februarie a.c., al revistei a fost publicat Regulamentul pentru acordarea de burse studenților din Universitățile Fundației "România de Mîine".

Acum sintem în situația de a informa pe cititorii noștri că prevederile acestui Regulament au și aplicat. Universitatea "Spiru Haret" a alocat din fondurile proprii - atele decât cele provenite din taxele plătite de studenți - suma de 5 000 000 lei pentru burse. Au fost acordate unu important număr de studenți - burse

de merit și burse de ajutor social. Reamintim faptul că beneficiază de acele burse numai acei studenți care au promovat toate examenele semestriale (anuale) cu note bune, cu cel puțin 7, la fiecare disciplină de examen. Astfel, la Universitatea "Spiru Haret" din București 100 de studenți au primit burse de merit și 7 burse de ajutor social.

La filialele Universității din Brașov, Bacău, Blaj, Cimpulung, Rm. Vilcea, Vălenii de Munte și Craiova au fost acordate 90 de burse de merit. O exigentă deosebită s-a dovedit la Universitatea din Craiova, unde pentru soluționarea cererilor provenite din partea studenților anului II s-au luat în considerație nu numai rezultatele ultimului semestr, ci și cele obținute de ei în anul I.

O mențiune specială se cuvine a fi făcută despre quantumul burselor acordate celor 197 de studenți: fiecare bursier, indiferent de categorie, a primit 25 000 lei.

■ Georgeta Rujă

La Teatrul Național din București, premiera piesei "Goana după fluturi" de Bogdan Amaru, în regia lui Grigore Gonța.

Societatea Națională pentru Învățătura Poporului Român la început de drum

Recent, din inițiativa Asociației Absolvenților Școlii Normale de Băieți din București și a altor absolvenți de școli normale din țară a fost autorizată oficial și-a început activitatea S.N.I.P.R. ca instituție de educație, știință și cultură voluntară, autonomă, fără scopuri patrimoniale, neguvernamentală și apolitică. Reluând și actualizând activitatea fostei Societăți pentru Învățătura Poporului Român, înființată în anul 1866, actuala Societate și-a asumat ca misiune și obiective:

- sprijinirea dezvoltării învățământului, educației și culturii în rindul românilor de pretutindeni;
- participarea la dezvoltarea și modernizarea continuă a învățământului și educației naționale, în concordanță cu nivelul actual și cu tendințele evoluției științei, tehnologiei, culturii și societăților contemporane;
- valorificarea tradițiilor școlii și pedagogie românești și cultivarea respectului față de valorile naționale și universale;
- sprijinirea eforturilor consacrate creșterii tinerelor generații în spiritul valorilor morale și spirituale superioare și al celor mai înalte aspirații sociale și umane;
- susținerea activității de formare a personalității integrale, atât pentru profesioniști și participare la viața comunitară și socială, cât și pentru o viață individuală bogată și demnă, într-o lume în continuu și inedită devenire;
- crearea unor tradiții culturale, intelectuale și

morală, care să lege trecutul și viitorul pentru generațiile prezente și cele ce le vor urma și să constituie temelia eforturilor spre noi orizonturi de cultură și civilizație.

În vederea realizării misiunii și obiectivelor stabilite, Societatea are în vedere organizarea și desfășurarea unor activități specifice de învățământ, educație și social-culturală, cu forțele proprii și în colaborare.

Pentru anul în curs, Societatea și-a propus un foarte interesant și substanțial program de activitate, care cuprinde, între altele: organizarea ciclului de activități și de manifestări "OMAGIU ÎNAINTAȘILOR", cuprinzând dezbatere științifice și acțiuni omagiale, comemorative și aniversare, dedicate unora dintre cele mai reprezentative personalități, evenimente, momente etc. din istoria învățământului, școlii și culturii pedagogice românești; sprijinirea școlilor normale în organizarea și desfășurarea manifestărilor

ocionate de marcarea începuturilor activităților sau a altor momente semnificative din viața lor; inițierea investigațiilor și a lucrărilor preliminare necesare pentru elaborarea lucrării "Învățământul normal românesc, de la începuturi pînă astăzi"; sprijinirea acțiunilor de organizare și funcționare a seminarilor pedagogice, în curs de constituire; inițierea și susținerea acțiunii naționale "NICI UN COPIL DE VîRSTA SCOLARĂ ÎN AFARA ȘCOLII".

Potrivit programului adoptat, recent s-au desfășurat în București lucrările sesiunii de comunicări științifice cu tema: "Dascali și elevi ai Școlii normale de băieți din București. Contribuții la dezvoltarea învățământului și culturii românești". În acest cadru, prestigioși oameni de știință, cultură și de școală au readus în memorie și au reliefat semnificația contemporană a activității și operei unor ilustru înaintași, foști profesori și elevi ai Școlii Normale din București, inițiatori și conducători ai Societății pentru Învățătura Poporului Român, între care: Ion Heliade Rădulescu, mitropolitul Ghenadie Argeșiu, președinte al Societății și primul profesor de religie al Școlii, profesor Petru Gârboviceanu și Barbu Constantinescu și "elevul" Marin Preda.

■ Prof. dr. Ștefan COSTEA

Numărul următor al revistei, pentru perioada 26 aprilie-10 mai 1993, va apărea luni 3 mai 1993 și va fi un număr dublu, cu 16 pagini.

CARTEA "MARKETING"

de Mihai C. Demetrescu

Între lucrările, numeroase, care își propun să susțină trecerea economiei românești de la dirijism și centralizare la libera concurență a valorilor, una dintre cele mai interesante și utile este cea semnată de Mihai C. Demetrescu în Editura "Europa Nova", intitulată "Marketing", beneficiind de o prefată a cunoscutului om de știință italian de origine, română, I.C. Drăgan, a cărui Fundație Europeană și i-a sponsorizat tipărire. Se știe, este meritul domnului Drăgan de a fi inițiat, încă din 1967, trecerea la măsuri de organizare a unei școli și a unei structuri instituționale de marketing românești, finalizată, în 1971, prin crearea Asociației Române de Marketing, AROMAR. Ca urmare, așa cum amintește și dl. Drăgan în prefata volumului, Federația Internațională de Marketing a organizat în România primul Congres de Marketing dintr-o țară est-europeană, urmat de alte două (1972 și 1974). Din păcate, receptivitatea față de marketing scăzuse mult în anii din urmă, această știință fiind "aceea care lipsește actualmente managementului spre piață liberă, internă și externă."

Fostul președinte al Federației Internaționale de Marketing, dl. Drăgan, recomandă căldură lucrarea specială listului român Mihai C. Demetrescu a cărui carte "urmărește difuziunea cunoștințelor fundamentale de marketing, extinderea, dezvoltarea sau înnoirea lor, expunând concepțele de bază, metodele și procedeele legate de cucerirea rentabilă a pieței".

Principalele capitoale ale cărții sunt: "Conceptul și natura marketingului", "Utilizarea metodelor cantitative în marketing", "Strategia acțiunilor marketingului", "Dezvoltarea și introducerea noilor produse", "Cercetarea psihosociologică a consumatorului", "Publicitatea și suporturile ei - comunicăriile de masă".

În prezent, după informațiile pe care le deținem, Editura "Europa Nova", pregătește o nouă ediție, a IV-a, a volumului lui Mihai C. Demetrescu, primele fiind deja epuizate.

■ B.G.

PLANNINGUL FAMILIAL

Scrim în numărul trecut despre grava problemă a scăderii natalității în ultimii trei ani. Nu este nici un secret, un asemenea proces dacă ar continua, ar pune serios în pericol existența însăși a națiunii noastre. Iată de ce Fundația "România de Mîine" urmărește cu atenție și sprijină activ toate acțiunile întreprinse pentru revenirea la normal.

De curînd a avut loc simpozionul de planning familial, rezultat al colaborării dintre Internațional Projects Assistance Services (IPAS) din S.U.A., Ministerul Sănătății și Academia de Științe Medicale din România care și-au propus realizarea unui studiu complet cantitativ și calitativ, în scopul de a determina importanța stabilirii unei politici corecte de planificare familială, temă tratată cu deosebită atenție și de ministrul sănătății, domnul prof. Iulian Mincu, în Parlament. În condițiile scăderii standardului de viață, a arătat domnia sa, interzicerea avortului - atât timp cât cuprinsul său are posibilitatea să-și crească copilul - ar fi o mare greșală. Ministerul Sănătății are un program complet în domeniul planningului familial, în condițiile în care experiențele și percepțiile referitoare la contracepție și avort ale pacientelor și ale medicilor în această perioadă de tranziție, care urmează unei ere în care ambele practici la cerere au fost ilegale, sint extrem de scăzute.

Ce a arătat simpozionul? În ultimii 33 de ani ai fostului regim (între 1966 și 1989) au fost înregistrate 7244 de decese materne rezultate din complicații ale unor avorturi ilegale. În ultimul an al acestei perioade s-au produs 545 de decese materne cauzate de avort, acest număr scăzind, după liberalizarea avortului la cerere, la 181 decese în 1990 și 114 decese în 1991. Această decizie cu importantă motivată politică a avut și are urmări politice

pozitive și negative. Planificarea familială, activitate plurivalentă cu implicații în viața socială a necesitat chiar în țari dezvoltate cca. 15 ani pentru a fi ca atare perceptuată. Cu atît mai mult, în condițiile în care prin presa noastră și, mai ales, prin cea scrisă se cultivă o amplă invazie de pornografia, vor trebui făcute eforturi mari pentru ca metodele cu adevărat igienice și educaționale de planificare familială să fie acceptate de societate.

În urma unui studiu efectuat în spitale din București, Tg. Mureș, Reghin, Iași și Pașcani s-a constatat că din lipsa educației, informațiilor și serviciilor contraceptive adecvate, principala metodă de planificare familială în România, la ora actuală, este avortul la cerere. S-a constatat că femeile cu cunoștințe extrem de limitate referitoare la contracepție și avort, acestea provenind mai ales din zvonuri și surse necalificate, corelate cu mediul de proveniență, gradul de școlarizare și profesie. Deși mult superioare, cunoștințele medicilor s-au dovedit și ele învechite și depășite în raport cu progresele și nouățile medicale. În orice caz, nu există un transfer eficient al acestor cunoștințe de la medici către marea masă de femei. Este îngrijorător faptul că odată cu scăderea mare a natalității scade și vîrstă la care încep să se facă întreruperile de sarcină. Problema educației sexuale este deseori tratată cu incompetență, iar presa încarcă conotația cuvințului sex, cu pornografia. Este de datorie factorilor educaționali, dar, în primul rînd, a mass-mediei, ca tineretului să-i fie furnizate informații, iar acuratețea lor să fie bine verificată.

Simpozionul a constituit, astfel, un nou și serios semnal de alarmă. Dată fiind participarea directă a factorilor responsabili, sperăm să se și treacă la adoptarea măsurilor propuse.

■ Anda Mihailide

QUO VADIS REFORMA?

CONTROVERSATA PLANIFICARE

Exemplul multor țări cu economie de piață în domeniul planificării macroeconomice sănătoase. Franța și Japonia au încheiat în anul 1992 cel de-al 10-lea și respectiv al 11-lea plan de dezvoltare economică. Coreea de Sud, Olanda, India etc. de asemenea au acumulat o experiență apreciabilă. În opinia noastră, însuși programul gradual instituționalizat de integrare a țărilor CEE, într-un domeniu sau altul, reprezintă planificare la nivel internațional. Japonia se află în prezent la cel de-al 12-lea plan de dezvoltare economică, având ca obiectiv major îmbunătățirea calității vieții, elaborat în cadrul Agenției de Planificare Economică (Economic Agency Planning).

Există opinii după care scăderea însemnată a planificării în țările dezvoltate, în ultimele două decenii, s-ar putea explica parțial prin creșterea capacitatii companiilor de a culege și prelucra informații de pe piață ca și prin îmbunătățirea situației pe piețele de capital, vizând informațiile, funcționarea și transparenta acestora. Oricum, cea mai mare parte a specialiștilor sănătoase motive și justificări ale utilizării acestui instrument în țările dezvoltate ca să nu mai vorbim de situația specifică a economiilor în tranziție. Nu se poate nici să afirmă că în SUA, țara considerată cu cel mai liberal regim al economiei de piață, nu se utilizează planuri economice sub denumirea de strategii, programe, proiecții.

Cele mai moderne, adecvate și operaționale metode de planificare, ca de altfel și de prognoză, au fost create și aplicate nu în țările foste socialiste, ci în cele capitaliste, cu economie de piață. O serie de economisti de renume, unii deținători ai premiului Nobel, au avut contribuții de seamă în crearea și dezvoltarea instrumentarului teoretico-metodologic al planificării și previziunii economice. Dintre aceștia menționăm pe W. Leontief, Jan Tinbergen, E. Malinvaud, Richard Stone, Lawrence Klein, Alman Klopper, Leif Johanson, Watanabe T. Sato, P. Samuelson, T. Koopmans, P. Massé, F. Perroux etc.

Metodele de planificare în țările cu economie de piață sănătoase sunt extrem de diversificate și adecvate specificului fiecărui caz în parte, dar cîteva dintre cele mai utilizate se referă la tehnicile cantitative și calitative cărora le aparțin îndeosebi modelul static și dinamic al balanței legăturilor dintre ramuri (sau modelul input-output), programarea matematică (liniară, neliniară, dinamică, parametrică), modele multisectoriale cu ecuații liniare și neliniare, modele deterministe și stochastice, metode de optimizare, cercetări operaționale etc.

Fiind de acord că falimentul planificării imperativ, odată cu suportul său - regimul totalitar - constituie o realitate incontestabilă, nu putem susține însă că tranziția României spre economia de piață și reforma economico-socială din țara noastră s-ar putea dispensa de instrumentarul și metodele planificării indicative care, de regulă, în țările occidentale au ca nucleu balanța legăturilor dintre ramuri, elaborată cu o anume periodicitate și actualizată anual. Pe baza acesteia se verifică relevanța, consistența, coerenta și compatibilitatea principalelor variante ale politicilor macroeconomice,

dr.
GHEORGHE ZAMAN
director
al Institutului de Economie Națională

estimindu-se volumul necesar de producție pentru a satisface un volum și o structură date ale cererii finale (consumul social și individual, investiții, import, export, stocuri). Cu ajutorul unui sistem de balanțe, în expresie valorică și fizică, se pot calcula evoluția și concordanța cererii și ofertei de bunuri intermediere și finale ținând seama de comportamentul anumitor sectoare și agenților economici. Or, în România, după Revoluția din 1989, o serie de "specialiști" cu putere de decizie în economie și-au făcut "un titlu de glorie" că au desființat sistemul balanțelor care, de fapt, era un procedeu rudimentar al balanței input-output care astăzi ne lipsește. Cu ajutorul unui model input-output se poate efectua analiza și previziunea economiei românești aflate în criză,

o alocare optimă a resurselor atât de deficitare, influențele modificării prețurilor, a cursului de schimb, diminuarea volumului investițiilor, al comerțului exterior, schimbarea structurii de ramură și tehnologice a economiei naționale, la niveluri diferite de agregare.

Un plan indicativ înseamnă însă cu mult mai mult decît utilizarea în fundamentarea deciziilor a unui model multisectorial de tipul balanței input-output. Este vorba de selecțarea scopurilor și obiectivelor economico-sociale într-un cadru prioritari, coerent precum și de adeverarea setului de măsuri și politici în cele mai diferențiate domenii (macroeconomic, industrial, eficiență, competitivitate etc.).

Fără îndoială, în literatura perioadei noastre de tranziție s-au adus la

modul calificat argumente în favoarea necesității de a utiliza planificarea indicativă. Dar acest lucru s-a făcut cu o oarecare timiditate, cauzată de eventuale "incriminări lozincardo-politice".

Cu toate reacțiile adverse pe care le-am putea provoca, dorim să subliniem mai multe aspecte legate de utilizarea concretă a planificării indicative în timpul perioadei de tranziție a României la mecanismele pieței, în condițiile specifice în care sectorul public este predominant, iar cel privat în formare.

Planificarea indicativă, în ultimă analiză, înseamnă un plus de informație și cunoaștere, complementare celei oferite de către piață agenților economici. Ea evidențiază traectorii posibile pentru ieșirea din recesiune și relansarea economică, reducerea inflației și combaterea șomajului - obiective pe care le urmărește fiecare plan, explicit sau implicit, din țările cu economie de piață.

A pledat pentru introducerea planificării indicative și programării sistematice, folosind tehnici și metodele verificate practice în economiile de piață, înseamnă nu a fi împotriva reformei economico-sociale din România, cia o sprijină cu un instrument absolut necesar reducerii marjei de eroare în decizia economică.

De aceea considerăm că Strategia de reformă economico-socială a actualului executiv - recent aprobată de Parlament - ar trebui să fie concretizată prin planuri indicative și programe la diferențiate niveluri care să țină seama de specificul instrumentarului operațional pentru perioada de ieșire din criză, într-o primă fază, și pentru cea de relansare economică, într-o a doua fază.

familiale și societăți comerciale, toate făcind parte din categoria întreprinderilor mici și mijlocii. Ponderea acestora în volumul vînzărilor a fost, la aceeași dată, de 44,9%. Domeniul de activitate cel mai puternic reprezentat l-a constituit comerțul și serviciile, iar ponderea activității întreprinderilor particulari în produsul intern brut a fost de cca 25%. Să adăugăm și faptul că acest sector a creat peste 1 milion locuri de muncă și avem imaginea importanței pe care o are pentru economia românească.

Un element pozitiv îl reprezintă și cadrul instituțional guvernamental și neguvernamental conceput să sprijine crearea și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii. Dintre instituțiile create menționăm rolul important pe care-l joacă, în cadrul Agenției române de Dezvoltare - Direcția generală de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii. Au mai fost create Fundația "Centrul Român pentru întreprinderile Mici și Mijlocii" (organism neguvernamental), Centrul de consultanță și servicii pentru întreprinderii particulari înființat de guvernul român împreună cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Centrul de resurse și dezvoltare pentru întreprinderile mici și mijlocii - CERED din cadrul Institutului de Cercetare Științifică în domeniul muncii și protecției sociale, cele două Centre pentru promovarea inițiativei particulare create la Institutul Politehnic și Academia de Studii Economice din București cu sprijinul unor universități americane. Să adăugăm la acestea și Centrul Internațional de studii antreprenoriale ca inițiativă privată în domeniu, precum și Centrul care lucrează pe lîngă Consiliul Național al întreprinderilor Private Mici și Mijlocii.

In această atmosferă generală, favorabilă dezvoltării sectorului privat al întreprinderilor mici și mijlocii din țara noastră, nu trebuie uitat și faptul că experiența internațională (luăm exemplul Franței) arată că 1 din 2 IMM nu ating 5 ani, iar 30% din aceste unități nu ating vîrstă de doi ani. Soldul dintre crearea și dispariția acestor întreprinderi rămîne însă pozitiv. Ceea ce este de reținut, este faptul că rata mare de mortalitate are ca principal factor de influență calitatea managementului acestor întreprinderi.

Pentru a evita un astfel de fenomen negativ în România este necesar un efort concertat privind intensificarea pregătirii micilor întreprinderi în calitatea lor de patroni și/sau manageri.

Dorința generală de a ieși din impulsul economic și social în care se află țara noastră poate fi împlinită și prin conturarea mai cuprinzătoare a unei strategii de creare și dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii. Printre elementele principale ale acestei strategii ar putea figura:

- stimularea dezvoltării echilibrate a IMM în sectoarele productive, al serviciilor productive și al serviciilor pentru populație;

- acordarea de facilități financiare tuturor întreprinderilor privați și mai ales, sau cu unele avantaje suplimentare, celor ce angajează forță de muncă disponibilă;

- sprijinirea cu ajutorul simplificării procedurilor existente a activităților de export a micilor întreprinderi privați;

- conceperea mecanismelor de definire a relațiilor de tip subantrupriza între IMM și marile firme.

La acestea se pot adăuga și o serie de acțiuni în plan legislativ, mai ales care să favorizeze atragerea investițiilor străine, crearea unor organisme proprii domeniului IMM care să sprijine și să reprezinte acești întreprinderi.

O MARE INVESTIȚIE DE SPERANȚĂ INTREPRENDERILE MICI ȘI MIJLOCII

prof. dr.
MIHAIL DUMITRESCU

În cadrul reformei economico-sociale din țara noastră au fost stabilite o serie de obiective care reflectă preocuparea pentru tranziția către economia de piață. Restructurarea și privatizarea, descentralizarea conducerii diferențierelor procese, autonomia decizională, liberalizarea prețurilor, perfecționarea cadrului legislativ și altele sănătoase obiective a căror realizare a demarat, constituind un proces dinamic ce va depinde mai ales de asigurarea resurselor necesare, creșterea competenței manageriale și promovarea unor elemente legislative noi.

Calitățile care recomandă dezvoltarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii se referă mai ales la: flexibilitatea și adaptabilitatea la cerințele pieței aflate într-o dinamică din ce în ce mai accelerată; capacitatea de innoiere tehnologică și a produselor determinată de competiția pe piață; simplificarea proceselor informaționale și de conducere; o mai bună gestionare a resurselor de muncă și mai ales capacitatea de a crea noi locuri de muncă.

Credem însă că realismul abordării problemelor întreprinderilor mici și mijlocii reclamă clarificarea a încă două aspecte semnificative: (1) aceste unități economice au și unele vulnerabilități care constau în insuficiența unor mijloace financiare ce fac dificil, pe termen mediu și lung, procesul investițional și de

ponderea și contribuțile acestora pe plan mondial în indicatori reprezentativi. Astfel, IMM dețin următoarele ponderi în totalul întreprinderilor: 99,3% în Japonia; 98% în Canada; 97% în Italia; 96% în Franță; 94% în Germania. În plus, în Franță, de exemplu, IMM având între 10 și 99 de salariați asigură 57% din locurile de muncă în industria prelucrării metalelor, 62% în prelucrarea mecanică a lemnului. De asemenea, IMM având între 10 și 499 salariați dau, în Franță, 41% din cifra de afaceri și 24,1% din export. Exemplele pot continua și pentru alte țări și indicatori și sănătoase, sugestive.

Date relativ recente arată că și în țara noastră procesul de creare și dezvoltare a IMM evoluează pozitiv. La data de 31 decembrie 1992 existau în sectorul privat cca 397 mii întreprinderi individuale, asociații

ÎN DEZBATERE, PROIECTUL LEGII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI MANUALUL ȘCOLAR

Con vorbire cu academicianul RADU VOINEA

● Stimulate domnule profesor, se pare că nu numai performanța spirituală, dar și caracterul fiecărui dintre noi datorăză mult unora dintre impulsurile esențiale ale copilariei, între care înțele cărți de citire, de socrat și, în genere, manualele școlare acționează ca adevărate matrice comportamentale; sub acest raport, care este primul manual de care vă amintiți mai mult și ce anume v-a reținut atenția la el? ● Abecedarul, fără îndoială. Mi-a reținut încrederea pe care și-o dădea, faptul că prin el reușeai să citești și să scrie, dobândind, deci, o mai mare putere de înțelegere și, dacă vrei, de stăpînire asupra lumii înconjurătoare. Mai cu seamă că el se încheia cu niște istorioare foarte instructive: într-unul din ele se vorbea despre cineva care a trimis unui prieten, printre un curier, o scrisoare și un coș de mere. Pe drum, curierul a mîncat o parte din mere, iar la sosire, destinatarul a citit scrisoarea și l-a întrebat unde-i restul de mere: "Le-am mîncat, dar de unde știi?" "Din scrisoare". "Nu se poate, pentru că eu am înținut scrisoarea în buzunar, n-avea cum să vadă că mânânc merele". Reieșea limpede, și amuzant pentru noi, copiii, valoarea științei de carte și ridiculul analfabetului. Prinderea acestei învățături lăuntrice, sau captarea semnificației celor citite, cum zicem astăzi, a devenit pentru noi, copiii, o preocupare de căpătă. Ea s-a amplificat și a dobîndit intensitate odată cu parcurgerea cărților de citire din clasele primare superioare, unde forța de evocare, dimensiunea lirică, dacă pot spune astfel, dobîndea preponderență. Sentimentul de duioșie care ne învăluia prin evocarea Bunicului și Bunicii lui Delavrancea, bunăoară, era ca un catalizator: ne facea mai umani, mai buni. ● Se pare că astăzi, uneori, accentul, în manuale, cade mai mult pe rațional și mai puțin

pe sentiment. ● Nu este bine că raționalul se îndepărtează de sentiment. Mai cu seamă în manualele școlare. Aceste fundamentale dimensiuni umane nu pot lucra bine decât împreună. Altintinderi ajungem, cum ne avertiza Henri Wald într-un remarcabil ese, să se cheltuiască sume uriașe pentru aflarea compozitiei roclilor de pe Saturn, în vreme ce pentru combaterea cancerului și a sidei, eforturile financiare rămân mult mai mici. Tocmai eventuala minimalizare a însemnatății stărilor noastre suflătești creează pericolul ca sentimentul să decadă la nivelul simțurilor și să nu se ofere, cum sublinia distinsul filozof, picturi de pete și dansuri epileptice.

● Dacă abecedarul și, în genere, cărțile de citire se pretează mai bine îmbinării dintre rațiune și sentiment, ce se poate face în cazul manualelor de științe exacte pentru a li se spori valoarea educativă în înțelesul ei cel mai înalt? ● Să știi că o asemenea valoare pot avea și cărțile de aritmicită, și cele de fizică, și toate celelalte. În cele de pe care eu am învățat la școală, problemele nu erau niciodată seci, schematic, neutre, ci îți cultiva și-ți mobilizau convingerile adînci. O lege simplă cum este cea a pîrghiilor era explicată cu ajutorul unei istorioare din care se vedea cum negustorul necinstit era dat de gol printre un simplu calcul între brațele balanței. Rezolvarea unor astfel de probleme ne crea mari satisfacții și, deci, mari emoții. Așa se face că noi, la vîrstă copilariei, revinem că cărțile dragi care ne erau manualele. Ele devineau primele noastre cărți de căpătă pentru că aveau o admirabilă putere de inițiere și de seducție, ne dădeau încredere în noi, în convingerile și în faptele noastre, în puterea binelui, a dreptății, a adevărului. ● Pe lîngă cele menționate, ce alte atribute ar trebui să întrunească

știință. Cultura generală este formată din valori perene, iar valoarea unui obiect tehnic este dată nu de automobilul în sine - ca să ne referim la un exemplu citat de Henri Coandă - ci de creierul, de gîndirea celui ce l-a creat. De aceea, elevii trebuie să fie puși mereu, prin manualele lor, în situația de a compara, de a evalua, de a desfășura o judecată calitativă. Profesorul meu de istorie, Ștefan Duțulescu, ne-a cerut în clasa a IV-a de liceu, la Istoria Românilor, să efectuăm un fel de grafic, cu un virf în epoca lui Mircea cel Bătrân, cu un altul în epoca lui Ștefan cel Mare, a lui Mihai Viteazul și.a.m.d. Însumind caracteristicile fiecărei epoci, aveam mai bine reprezentată individualizarea acestora, cu ajutorul căreia efectuăm o judecată calitativă. Dobîndeam astfel cu adevărat o perspectivă istorică. Caracterul informativ și cel formativ se îmbină într-o remarcabilă sinteză educativă. ● Din păcate, astăzi, valențele formative ale unei lecții sunt deseori eludate, fiind asociate cu un anume gen de tendențiozitate, de indoctrinare, uneori chiar cu politica. ● Și nu cred că este bine, pentru că informația are nevoie și de un anume relief rezultat din trăirile, din atitudinile noastre, are nevoie de o anume aderență spirituală, fără de care accesul la calitate s-ar face mult mai greu.

■ Mihai IORDĂNESCU

Cel mai bun manual este cel REUȘIT LA CONCURS

Nevoia de reformă școlară este de multă vreme resimțită la noi, dar nu pentru că structura și conținutul învățământului românesc ar fi rămas în urma altor țări europene. Dimpotrivă, personalități remarcabile și de formății diferite, în vizită prin România, dau o înaltă apreciere tocmai școlii și nu înțimplător temeinica pregătire a cadrelor noastre superioare și de nivel mediu este estimată ca principalul nostru atu în redresarea economică. Nevoia unei reforme școlare este resimțită cu precădere sub raportul ieșirii de sub povara balastului informațional. Prea adesea și în forme izbitoare, unele dintre programele și, îndeosebi, dintre manualele școlare, ca și unele modalități de predare la clasă par că în cu tot dinadinsul să concureze

encyclopedia din domeniul temei respective. De aici supralicitarea memoriei elevilor în dauna puterii lor de judecată, a independenței de gîndire și a unui comportament creator. De aici și riscul ca individualitatea tinerilor să alunecă și să se confundă cu individualismul meschin și nu arareori agresiv.

Sub povara acestei moșteniri informaționale descriptiviste, aride, ale cărei servituri sunt evidențiate cu deosebire de unele manuale, s-a născut, ca reflex primar de apărare, ideea cărții de școală în mai multe variante, ca tot atâtea alternative în activitatea la clasă. Așa se face că în suși proiectul Legii învățământului, în articolul 117, prevede difuzarea în școli a manualelor în mai multe variante. Numai că de la enunțarea

acestui principiu și pînă la difuzarea în unele școli a unor manuale elaborate și tipărite în alte state decît România nu rămîne decît un pas pe care unii l-au și făcut prin răspîndirea inclusiv a așa-ziselor manuale de limbă română, redactate în țări ca Ungaria. Dar despre acest aspect, altădată. Deocamdată să reținem că eventuala legiferare a mai multor variante de manuale școlare nu poate fi disociată de riscul unei artificiale diferențieri valorice în pregătirea tinerilor, cu favorizarea unora în detrimentul altora. Cînd mult mai firesc este să se introducă un concurs de manuale școlare. Aici, în cadrul concursului, la care să ia parte cît mai mulți autori diferiți, pot fi promovate toate calitățile pe care le dorim unui manual școlar. Odată selectat cel mai bun manual, ce rost ar mai avea să-i asociem și alte variante, cînd acestea nu și-au dovedit înțeleptatea în competiția concursului? Cuii ar folosi acest amalgam de principii și de puncte de referință în pregătirea de calitate a elevilor, cînd toată lumea este de acord, inclusiv proiectul de lege, că învățământul trebuie să fie unitar și că manualul școlar este un sprijin esențial în acest sens? Așadar, să nu ne temem de manualul unic, din moment ce el este cîștișătorul unui autentic concurs de valoare. Iar cînd statornicim un astfel de concurs, în baza căruia selectezi manualul cel mai bun, ce rajuni ar mai avea "mai multe variante de manuale"?

Presupunem că această contradicție provine din grija oficialităților ca tot mai multe dintre variantele de manuale ce se alcătuiesc (și care, într-adevăr, înglobează o muncă adeseori de o însemnată excepțională) să fie recompensate. Este o preocupare legitimă. Numai că ea se poate manifesta pe o cale superioară și anume: variantele care, sub raport valoric, se apropie cel mai mult de prototipul manualului cîștișător al concursului pot fi recompensate prin acordarea, pentru autorii lor, a unui eventual grad didactic superior sau a unui punctaj alcătuit în acest scop. S-ar statornici astfel un sistem de perfecționare a pregătirii cadrelor didactice mai apropiat de exigențele școlii moderne, ale personalității profesorale, ca cel dintîi factor care asigură viabilitatea oricărui sistem de învățămînt.

■ M.I.

de programe specializate. Formarea ca specialist sau utilizator de informatică este posibilă și datorită existenței Centrului de calcul al Universității "Spiru Haret" care dispune de o dotare modernă și de capacitate, precum și de personal calificat capabil să acorde asistență de înalt nivel procesului de pregătire practică a studentilor.

Întrucît, deocamdată, stocul de carte de specialitate din biblioteca facultății este neîndestulător, fiind în curs materializarea preocupărilor de îmbogățire a lui, bibliografia recomandată studenților se găsește în bibliotecile de stat sau în librării, ea fiind în bună parte realizată de către cadrele didactice care predau disciplinele de specialitate la această facultate. Corpul didactic al facultății este constituit din cadre de specialitate provenind de la Universitatea București, Universitatea "Politehnica" și Institutul de Construcții; majoritatea posedă titlul de doctor în științe, iar aproape două treimi sunt conferențari sau profesori la universitățile menționate.

■ Prof. univ. dr. Ion VÂDUVA
Decanul Facultății de matematici aplicate și informatică

LA UNIVERSITATEA "SPIRU HARET" STUDIUL MATEMATICII

Înființată în anul universitar 1991/1992 sub numele de "Facultatea de matematici aplicate-actuariat", Facultatea de matematici aplicate și informatică are scopul de a forma specialiști în domeniul care, cel puțin pînă în momentul de față, nu au fost pregătiți în învățămîntul de stat; facultatea realizează deci instruirea specialiștilor complementar învățămîntului de stat în cele două secții ale sale: a) Secția de matematici aplicate-actuariat și b) Secția de informatică.

Pregătirea în cadrul facultății se organizează pe două nivele (nivelul "colegiu" - cu durata de 3 ani și nivelul de "licență" - de 4 ani) existînd posibilitatea organizării, în funcție de solicitări, și a unui nivel postuniversitar (nivelul de "Master of Science" sau "Diploma în studii aprofundate") cu durata de un an.

Organizarea studiilor pe modele de acest tip este în concordanță cu structurile educaționale practice din majoritatea țărilor avansate, permitînd o instruire profesională cuprinzătoare

și care să asigure flexibilitate și adaptabilitate la condițiile concrete ale pieței muncii. În forma adoptată, această facultate se apropie mai mult de modul de organizare a învățămîntului din țările Europei de vest, permitînd accesul optim la formele și programele europene de pregătire și perfectionare a forței de muncă.

Potrivit celor mai avansate principii reformatoare actuale din învățămîntul românesc, în primii doi ani de studii se asigură o pregătire generală comună în domeniul matematicii și informaticii. După primii doi ani, studenții optează pentru una din cele două secții menționate mai sus, iar în funcție de rezultate ei continuă studiile la nivel de colegiu (3 ani) sau la nivel de licență (4 ani). La nivelul de licență sunt admisi numai studenții care au aptitudini corespunzătoare și care s-au remarcat, cu rezultate bune, în primii doi ani. Și studenții foarte buni pot opta pentru colegii, opțunea lor beneficiind desigur de prioritate. La

nivelul de colegiu, în anul al treilea se predau discipline specifice cu un pronunțat caracter aplicativ, iar studiile se încheie cu un examen de diplomă. Astfel, absolvenții nivelului de colegiu (3 ani) ai Secției de matematici aplicate-actuariat pot lucra ca asistenți de asigurări și actuarial, iar absolvenții Secției de "Informatică" - ca "analist programator ajutor".

În cadrul nivelului de licență (4 ani), în anii III și IV de studii se asigură o pregătire teoretică și practică superioară, specifică fiecărei secții. Astfel, la Secția de matematici aplicate-actuarial se predau discipline de matematici financiare, procese de risc, modele stochastice în actuarial etc., asigurîndu-se absolvenților cunoștințele și aptitudinile adecvate funcției de "agent actuar și de asigurări".

La Secția de informatică se parcurg în anii III și IV discipline de modelare matematică și simulare, analiza și modelarea sistemelor (inclusiv proiectarea sistemelor informaticice),

Opinia națională, democrația și statul de drept

(Continuare din pag.1)

românească, deci imensa majoritate a țării, s-a arătat, în cei peste trei ani care au trecut din decembrie 1989, în ciuda și în contextul multor dificultăți ale "tranzitiei", aptă și capabilă să susțină cauza libertății și progresului, neaderentă la excese și extremisme.

Este avantajul vieții democratice, în proces de afirmare, de a consolida și a fi opțiuni constructive. Un asemenea exercițiu și-a dovedit deja valențele sociale și, în ciuda unor concepții elitiste sau a aprecierilor neîntrerupt negativiste despre reformă, restrucțură și perspectivă socială, este îndreptățit a spune că, totuși, un act fundamental, cum este Constituția țării, a devenit, prin referendum, expresia voinei și opiniei naționale. Aflând spus, imensa majoritate a poporului și-a asigurat conștiensul cadrul legal al acțiunilor care să determine pregătirea și afirmarea României de miine. Au fost, la adoptarea în Constituantă - iar apoi la referendum - și voturi "contra", care din diferite motive și potrivit anumitor interese ar fi vrut "altece". Dar majoritatea a decis iar cine înțelege principiile democrației le și aplică. Este o altă problemă că sănătii care nu respectă legile, care ignoră cerințele moralei; împotriva acestora va trebui să acționeze mai ferm justiția, instituțiile sociale diverse, opinia publică, în general.

Societatea democrației și libertății, statul de drept, sănătatea, preocupația de gradul de civism, de comportamentul cetățenilor. Nu este lipsit de semnificație că anechete sociologice americane pun în evidență valoarea socială a unor categorii de reprezentanți ale individelor privind noțiunea de "bun cetățean", noțiune evaluată de cercetătorii în cauză prin trăsături cum sănătatea politică activă, respect pentru națiunea din care faci parte, supunere față de legi. O astfel de cercetare colectivă se oglindește în lucrarea "The Reconstruction of Patriotism. Education for Civic Consciousness" (The University of Chicago Press, 1987). Adică "Reconstrucția patriotismului. Educația pentru conștiința civică". În lumina tezelor din această carte, cind citești sau auzi spunându-se azi, la noi, că noțiuni precum patriotismul, conștiința, responsabilitatea socială și individuală ar fi de sorginte... comunismul, nu trebuie să-i suspectezi de ignoranță pe sociologii și politologii americanii.

Cetățeanul - pilon sau pion al democrației?

În orice sistem pluralist real au loc abordări și dezbateri privind locul și rolul cetățeanului în societate; nimeni nu poate vorbi despre democrație în absența opțiunilor și părerilor cetățenilor, multe dintre ele cristalizate în ceea ce se înțelege prin opinie publică națională. Desigur, cetățeanul trebuie să fie, generic vorbind, pilonul democrației dar nu lipsesc situațiile cind i se rezervă rolul de "pion", însă, în aceste cazuri, funcționalitatea democrației devine ineficientă, îndoilencă, totul sau aproape totul intrând în zona manipulării sau demagogiei.

Una din concluziile aparent paradoxale ale stării funcționale sau disfuncționale a democrației

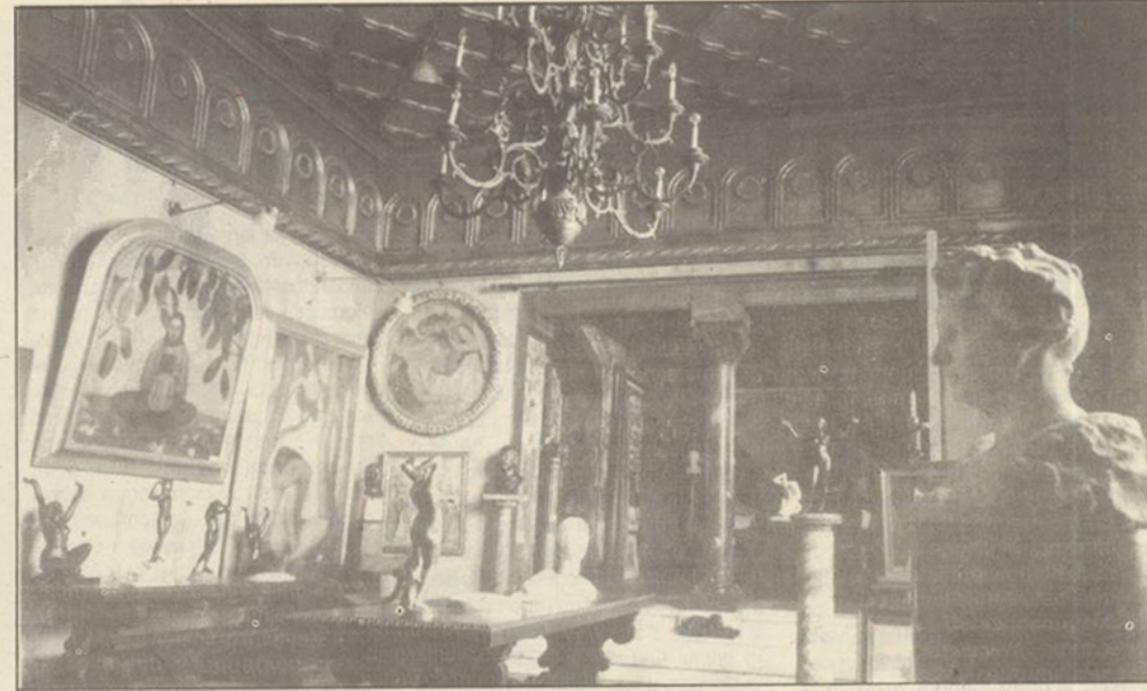
pluraliste este aceea că ea nu poate fi despărțită de anume mecanisme instituționale, între care un loc de seamă îl ocupă statul, factor ce poate îndeplini roluri pozitive sau negative. Alături de alte organisme sau structuri ale societății, raporturile dintre stat și democrație, constituie și perfeționate mereu în timp, dar și în arii geopolitice și cultural-spirituale distincte, întregesc și caracterizează fizionomia opiniei publice naționale. În legătură cu aceasta, un subiect specific și de larg interes pentru o analiză socială, îl reprezintă problema națională, legată de locul și rolul minorităților în contextul României ca "stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil".

În această ordine de idei, cercetarea socială românească are menirea ca în noile condiții social-politice, interne și internaționale, să descifreze analitic și să pună în lumină, cu puterea argumentelor, realitatea, rolul factorilor naționali, etnici, culturali, spirituali, politici care, în mecanismul democrației pot fi pozitivi sau negativi, toleranți sau intoleranți. Acești factori - cărora li se adaugă, se înțelege și alții - unitatea și identitatea națională, religia, egalitatea socială și libertatea de a practica, acceptarea societății civile - se constituie în cultura democratică a unui popor. Este sau ar trebui să fie de la sine înțeles că popoarele fiind totuși diferenți între ele, având personalitate distinctă adoptă Constituții, respectiv principii și norme democratice care, în esență fiind aceleși, sănătatea și specificie fiecărui popor și nu pot fi "aliniate" după un şablon, după un "model unic" așa cum s-a mai încercat în istorie. De aici și cerința de a se evita orice iluzii sau concepții absolutizante care nu în seamă că un sistem politic este o creație umană, ce reflectă condiția umană, implicit personalitatea fiecărui popor. Iar personalitatea fiecărui popor nu acceptă modele prestabilite.

În contextul actual al schimbării, căruia i se spune și tranzitie, accesul la viața democratică nu poate fi impus din afara omului ci "vîne" prin el, prin assimilarea din convingere (nu din constrîngere, coerciție pentru respectarea legii fiind altceva), omul acceptând democrația nu pentru că i se spune că este mai bună ca alte forme de guvernare ci fiindcă integreză valorile democrației în conștiința sa, iar prin extensie în conștiința socială, în opinia publică națională. Tocmai valorile democrației sunt lantul opiniei publice naționale iar între aceste valori, oricără ar părea de ciudat la prima vedere, "virtutea cardinală" devine toleranță, acceptarea altor opinii, intoleranța fiind un viciu din cele mai distractive în plan social. Există destule exemple în istorie care arată că prin toleranță s-a ajuns și se ajunge la cultura civică, la civism, definite de politologie ca o cultură pluralistă întemeiată pe comunicare și deschidere, pe consens și diversitate, pe convergență, rezultată, între altele, și din aplanarea convență a divergențelor. Toleranța lipsită de compromisuri înjositoare este "arta" convițuirii sociale care permite mereu schimbarea, "temperind" excesele, abaterile de la norme și reguli, care asigură reinserția socială a celor induși în eroare. Însă, toleranța nu trebuie confundată cu slăbiciunea.

În procesul istoric determinat al convițuirilor, comunitățile umane au nevoie de existență și acțiunea constructivă, în interior și în exterior, a statului de drept, suveran și independent. Nu este, cu siguranță întâmplător, că la un recent simpozion de la Tokio, Secretarul General al O.N.U., Boutros Boutros-Gali, așeza printre problemele importante ale organizației mondiale în preajma trecerii la un nou secol și mileniu, "rolul statului suveran și independent ca pătră de temelie a Națiunilor Unite și a cooperării globale".

Se înțelege că sub incidența opiniei publice intră o gamă largă de probleme aflate în atenția întregii națiuni, iar continua dezvoltare a civismului, a mîndriei și responsabilității tuturor pentru ascensiunea vieții democratice reale constituie tocmai procesul care generează cultura democratică, unul dintre factorii vitali pentru sănătatea și stabilitatea democrației ca sistem.

Muzeul Fr. Stork din București

O ANIVERSARE CARE NU A AVUT LOC C. RĂDULESCU - MOTRU

În primăvara (6 martie) lui 1957 se stingea din viață C. Rădulescu-Motru. Omul lăsase culturii române o operă. Ba, mai mult chiar, cultura română modernă există într-un anume fel, și prin opera lui. Totuși, pe ultimul drum al filosofului, cultura română strălucea prin absență. Doar o mînă de oameni, printre care și cîțiva studenți rătăciți ai Facultății de Filosofie, se aflau lîngă catafalcul autorului lucrării Timp și destin. Cît despre reflectarea în presă a dispariției din ale pămîntești a ființei lui C. Rădulescu-Motru, cu excepția cîtorva eseuri (între care și cel al lui M. Ralea), presa română a preferat să tacă. Dincolo, pe culoarele Academiei Române, moartea celui care îi fusese și membru (din 1915) și președinte (1938-1940) a trecut - atâtă doar - ca moarte sigură, deplină, totală. Academia intrase și ea în tacere bolnavă de spirit. "Nemuritorii" îngropau în tacere "muritorii".

La 2 februarie 1993 s-au împlinit 125 de ani de la nașterea aceluiași gînditor. Alte culturi, de ar fi avut o personalitate cum a fost cea a lui Motru, este probabil că ar fi insistat pe lîngă U.N.E.S.C.O. să fie celebrată de întreaga comunitate internațională. La noi? La noi, ca la nimeni. Cultura a tăcut, mass-media nici că ar fi auzit de Motru, "marii oameni de cultură", "cărturarii" etc., nici ei nu s-au lăsat prinși în "capcana" de a-l "sărbători" pe cel care a îndrăznit să scrie Etnicul românesc și Românismul, catehismul unei noi spiritualități. În lîniștea (tăcerea) generală, doar Academia Română i-a dedicat lui Motru o sesiune "științifică omagială". Se înțelege de la sine, autorii comunicărilor "științifice" au fost aleși pe sprînceană: numai dintre cei care s-au ocupat cu "studierea" operei omagialului, adică mainiciunile care să făcăt, realmente, cîndva, un asemenea "gest temerar"... Notabilitățile Academiei Române la o asemenea omagiere? Nici vorbă! Nu era de demnitatea lor, că doar C. Rădulescu-Motru fusese, cum am zis deja, președinte al forumului în cauză, ceea ce ar fi însemnat - nu-i aşa? - în eventualitatea unei prezente a mai marilor Academiei la numita sesiune, că s-ar fi "solidarizat" cu fostul ei președinte. Or, o "solidarizare" e posibilă, dar cu cine? Cu Motru nu, în nici un caz!

Să notăm, pentru dreptate, că dl. Valeriu Răpeanu, fostul director al fostei Edituri "Eminescu", cel datorită căruia a fost posibilă publicarea, în 1984, a masivului volum, C. Rădulescu-Motru, personalismul energetic și alte scrisori, a îzbutit să scrie și să vorbească despre un om pe care

alii (atâtă!) l-ar vrea uitat sau săters din istoria culturii române. Nici ce s-a întîmplat la moartea lui Motru și nici ce s-a petrecut acum, cind s-au împlinit 125 de ani de la nașterea lui, nu ne miră. Și într-un caz, și în celălalt este vorba, în esență, despre un același fenomen.

În 1957, exista un "ton general" despre filosofia românească luată ca atare, despre Motru, în special. Și una, și cealaltă, ar fi trebuit să piară fie prin ignorare, fie prin denaturare. Era, atunci, vremea voinei distrugerii valorilor care ne-au ilustrat în specificitatea, originalitatea și perenitatea noastră. Filosofia românească încăpuse pe mîna tortionarilor. Tot ce era românesc fusese declarat ca periculos, iar între marile pericole, sfîrșitul filosofiei părea a fi cel mai amenințător, de unde și concluzia murdară că trebuia să fie înmormînat. Și s-a trecut la prăvălirea lui în cimitir.

Motru a fost considerat de către "marii filosofi" ai timpului care reacționar, mistic, învechit, pozitivist, agnostic, energetist, burghez, moșier, burghezo-moșier etc., de parcă nu ar fi fost îndestulător că, în perioada interbelică, a trecut - pentru Crainic - de pildă, ca "bezbojnic", "găgăuță filosofic", iar în timpul războiului - ca un "automat al doctrinelor" (Blaga). Opera lui a fost masacrată pînă la transformarea ei în altceva și opusul aceea ce fusese în conștiința autorului și pentru cultura română.

În anii de după 1989, s-a petrecut un fenomen similar cu cel din anii '50 și '60. Un scrib, avid și el, de falsă popularitate a publicat un eseu nefericit în care "argumenta" că

filosofia românească nu a existat, "poate doar cu excepția lui L. Blaga și C. Noica". Generosul nostru ignoranță (I) ștergea din cultura română, cu buretele eticului său schiop, tot ce nu-i stătea la-nedmînă. De ar fi fost doar un asemenea "critic", pentru care D. Cantemir, S. Micu Clain, T. Maiorescu, V. Conta, C. D. Gherea, P.P. Negulescu, I. Petrovici, D. D. Roșca, M. Florian, Nae Ionescu, Ionel D. Gherea, Dan Bădărău, Ath. Joja, N. Bagdasar etc. nici că ar fi existat, nici nu-l-am fi invocat. El nu este însă singurul care devastează filosofia românească. Sunt alții mai inteligenți, mai subtili, mai "cărturari" decât el, care știu, într-adevăr, cum să poarte "atacul" împotriva filosofiei românești. Aceștia sănătatea și intuiția, mai întâi, pădibonii spiritului. Ei se rușinează, vezi Doamne, de tot ce e românesc, iar dacă, din cînd în cînd, mai admit că printre români a existat și cîte un filosof, atunci marea lor grija este să arate cît de mic a fost el sau, în orice caz, cît de vinovat se face că, între alte lucrări, a mai scris și unele în care subliniază bogăția Rostirii filosofice românești.

Sunt, mai apoi, (în ordine valorică, desigur, nu temporală), strigoii, învîtritorii spiritului, negustorii lui, bișințarii tarabei filosofice, leneviții în sloganuri groase, cei care strigă vîrtoș că ei sănătatea și piperul lumii filosofice, începutul filosofiei pe harta României. Pentru aceștia, tot ce nu le seamănă, fie că n-a fost, fie că, de vală, nu a fost, merită să piară. Să răbătorit sau nu, hulit sau ignorat, uitat de unii (cei mai mulți!), C. Rădulescu-Motru este cum a fost și a fost cum este. Lumea croită de el este acolo și aici, în timpul ei și în timpul nostru. Trandafirul pe care s-a petrecut pînă la gîndirea filosofice a autorului Personalismului energetic este nu doar cumva și trandafirul nostru, iar durarea pînzei acelei gîndiri să ar putea să ne privească, măcar cu unele dintre firele ei, nu doar în ceea ce sănătatea aici și ca ființe care, în ciuda aparențelor, ne este destinat să purtăm în noi vîlă și înțeleptul universului, freamătuș și lumina lumii. Căci, dacă omul nu ar fi apărut, zicea Motru, atunci Universul ar fi suferit un hiatus. Să urmărești cum anume se ridică și pe ce se construiește o asemenea idee înseamnă, credem, să i se redea lui C. Rădulescu-Motru ceea ce el însuși a dat culturii și filosofiei românești. Să privim, deci, gîndul în desfășurarea lui. Nu este exclus ca, procedînd cu o asemenea măsură, să întîlnim o lume în stare să ne arate căile lumii.

■ Gh. AI. CAZAN

COLOCVIILE FUNDAȚIEI "ROMÂNIA DE MÎINE" "BIZANȚUL DUPĂ BIZANȚ" și noi

A fost tema ultimei dezbateri din cadrul acestor colovci.

Al. Tănase, în cuvîntul său introductiv, după o analiză succintă a civilizației bizantine, a susținut între altele: Bizanțul după Bizanț este pregătit din interior, prin strălucirea culturală a umanismului Renașterii Paleologe (sec. XIII-XV), impactul dintre bizantin și gotic. După ce lumea Renașterii, începînd cu Petrarca, a dispărut goticul ca pe o artă barbară, el a fost apreciat în epoca romanică drept singura arhitectură originală iar adeptii săi entuziaști au tratat, la rîndul lor, bizantinul de pe poziții eurocentriste, cu aceeași nedreaptă și eronată atitudine-negare, ignorare, dispreț - ca pe o arhivă prăfuită de istorie revoluță; există totuși două excepții, două situații și momente în care Bizanțul a fost prețuit la adevarata lui valoare artistică și integrat în noi sinteze culturale: în Italia, care a dat încă de la început capodopere bizantine de prim rang, iar în epoca respectivă, fiind vorba îndeosebi de Școala sieneză a lui Duccio di Buoninsegna care, influențat de arta paleologă, a realizat o sinteză gotic-bizantină, și pe pămîntul binecuvîntat al Moldovei lui Ștefan cel Mare și al urmărilor săi, cind s-a săvîrșit acel miracol al sintezei romanic-gotic-bizantin-Renaștere, totuși fiind topit într-o nouă realitate artistică, nici pur și simplu gotică, nici pur și simplu bizantină, vîndind o forță creatoare și o vrednicie unică.

Romancierul Mihai Diaconescu a evocat mai întîi problemele filozofice pe care le impune efortul mereu reluat de conceptualizare adevărată în științele istorice. Expresia Bizanț după Bizanț are valoarea unui concept istoric. Ea ne reamintește de faptul că, pe lîngă efortul de a reconstitu și înțelege "evenimentele unicat" și sensul lor, singura problemă reală, complexă a cercetării trecutului este cea a conceptelor. Exprimînd o concepție aplicată trecutului și o experiență în cercetare, concepțele noi din știință istorică au valoare euristică. Ele echivalează cu o inovație intelectuală, dar îndeosebi cu o orientare și o deschidere spre o problematică ce se cere aprofundată și nuantată. În continuare Mihai Diaconescu a stărtuit asupra celor 4 etape care, după opinia sa, marchează istoria raporturilor noastre cu Bizanțul: 1) epoca străromână, cind ierarhii și scriitorii teologici daco-romani au participat intens la dezbateri care au fixat dogma christologică în aspectele ei esențiale, consacrate solemn la sinoadele ecumenice; 2) epoca migrațiilor, cind Dobrogea revine pentru lungi perioade de timp imperiului bizantin; 3) epoca feudală, cind țările române păstrează și dezvoltă numeroase aspecte ale tradițiilor spirituale bizantine; 4) secolul XX, cind componenta bizantină și ortodoxia credinței noastre religioase redesc noi creații literar-artistice și filozofice intrate definitiv în tezaurul celor mai importante realizări spirituale ale poporului român.

Scritorul Dan Zamfirescu, în legătură cu Bizanțul înainte de Bizanț, îl amintește pe Dionisius Exiguul, străromânul nostru la Tomis, cel mai mare mistic al ortodoxiei, un fel de Dante al ortodoxiei. Este un strălucit moment de Bizanț în chiar procesul de formare al Bizanțului. În acceptația lui N. Iorga din "Histoire de la vie byzantine", vol. 4 (Byzance apres Byzance), sintagma aceasta se referă la ceea ce a supraviețuit din Bizanț, așa cum supraviețuiesc lăstunii pe stive de lemne ale unei păduri tăiate. El s-a opus însă la coaja Bizanțului deoarece nu era teolog și nu-i cinea pe Sfîntul Părintă fără de care nu se poate pătrunde adîncimea spirituală a Bizanțului pe care o datoră părintelui Stăniloae. Fără aceste

explorări de profunzime, Bizanțul după Bizanț s-ar reduce la acești lăstuni, din Bizanțul retezat. Conceptul însă rămîne genial, dincolo de Iorga sau în prelungirea lui și pe care trebuie în orice caz să-l recuperăm. Supraviețuirea bizantină se înscrie pe linia unei uriașe continuități a civilizației și spiritualității Răsăritului care începe cu bâtrînul Homer și cu lumea traco-getică, într-o vreme cind pe Tamisa și pe Sena oamenii se aflau în epoca de piatră. Aceasta explică foarte bine de ce Europa, limitată de regula la Occident, s-a mutat de fapt, sub raport sufletesc și spiritual, în Răsărit. Și oricum ea este, în primul rînd, Atena, Grecia, Roma însăși care a fost întemeiată de troieni, ca "colonie a Răsăritului" și se întoarce în Răsărit cu Constantin cel Mare. Continutul civilizației bizantine și a Bizanțului după Bizanț este de fapt marea continuitate greacă.

Scritorul Paul Anghel a discutat contribuția cu totul esențială fără egal la analiza artei bizantine a lui Nichifor Crainic, în Nostalgia Paradisului; funcțiunea primordială a esteticului este transcenderea realului și urcarea către absolut. Este o reinvigorare, o nouă valorificare a conceptului de frumos din perspectiva filociliei și la o înălțime filozofică ce conferă artei o nouă posibilitate de comunicare. Este modul său specific estetic superior de recuperare a Bizanțului. Creștinismul ortodox răsăritean, a știut să asigure, ca nici o altă religie, deopotrivă perpetuarea unor tradiții antice și asimilarea culturii populare așa cum au demonstrat etnologii.

Prof. dr. Romulus Vulcănescu a reluat problema din punct de vedere etnologic și mitologic - bizantinismul are și latură populară care-i dezvăluie și mai mult capacitatea de creație culturală și reverberații pe care le-a produs în conștiința populară a românilor, îndeosebi în iconografie, în pictura murală și chiar în costumul popular. Domnitorii români pînă la Mircea și chiar după el erau îmbrăcați ca domnitori

bizantini, iar lorga spunea: "Costumul argeșean de femeie este costumul împăratelor bizantine". Se fac referiri elogioase la muzicologia și istoria muzicii bizantine (îndeosebi Vasile Tomescu ori Gh. Ciobanu). Alte idei puse în discuție de R. Vulcănescu: etnogeneza permanentă (ca proces mereu deschis), cele trei valuri ale îndoeuropeanismului, riturile de incinerare și troia moldovenească, originea indiană a țărilor românești etc.

Prof. dr. Ion Tudosescu a spus că dezbaterea strălucită și sub raportul filozofiei culturii l-a stimulat să exprime mai clar probleme la care reflectează de mult: Spiritul lui Socrate a pătruns în conștiința românească înainte de a pătrunde în Europa occidentală, teza lui Noica potrivit căreia cultura europeană începe cu sinodul de la Nică unde s-au pus bazele unei matrice spirituale - trinitatea de tip ortodox, ce stă la baza europenismului. Plecat de aici se poate demonstra vechimea extraordinară, perenitatea și vocația europeană și originalitatea culturii române care s-a născut dintr-o mare sinteză între budismul oriental și umanismul occidental. Aceasta nu numai că a salvat dar ne-a făcut aptă de a contribui la fundamentalul formării și dezvoltării culturii europene. Însuși umanismul ne vine nu atât prin Renaștere cît prin apogeile creștini.

O altă idee interesantă și originală în dezbaterea temei a adus în discuție prof. dr. Virgil Constantinescu: psihologia poporului român care s-a constituit prin structurarea de arhetipuri, prin aliuviu și placarea omului într-un anume spațiu. Să nu uităm cind vorbim de ecuația spiritualității românești că fibrele noastre de origine sunt cele ale țăranului român căruia îl datorăm rezistența noastră în istorie, perenitatea în timp atât de bine reflectată atât în folclorul laic cît și în ortodoxia creștină românească. Chiar ideilor de Dumnezeu și de Biserică li se dă o finalitate care vizează ființa noastră națională.

■ Comisia de cultură

PASTORALĂ

(Continuare din pag. 1)

Desigur se pună acum întrebarea: De ce s-a lasat răstignit? Parcă ni se par logice întrebările răstignitorilor și ale celor laiți. De ce lisis a acceptat Patimile fără să încearcă să le evite, fără să încearcă să se elibereze, folosindu-si puterea dumnezelască? Căci iată ce ne spun evangheliștii:

Văzindu-L răstignit, "trecătorii îl huleau dînd din cap și zicând: O Tu, cel ce dârmî Tempul și în trei zile îl zidești, de ești Fiul lui Dumnezeu, pogoară-Te de pe cruce"...

Dar, de pe cruce: tăcerel Apoi moarte. Apoi constatarea legală a morții, prin împungerea cu sulță. Apoi îngroparea, pecetea mormântului și... sfîrșitul!

PN și cei care îl iubiseră și care crezuseră în El cu tărie, apostolii, s-au împădat - Petru de trei ori - ,s-au ascuns, și au pierdut orice speranță. S-au asternut pe o lungă dezamăgire și dorință de pierdere grănică în anonimat.

Taina le-o spusese lisis, dar ei n-o reținuseră. Depășea puterea lor de înțelegere. Erau oameni simpli. Abia după înviere și după Pogorârea Duhului Sfînt vor înțelege totul. Dar lisis nu le ascunse că va păti. Si îi înarmase și cu o speranță...

Vom identifica, aşadar, trei motive pentru care, potrivit Providenței divine, lisis trebuia să treacă prin Patimi și moarte.

1. Ca să împlinească Hotărîrea Tatălui și Scripturile.

2. Ca să ofere jertfa Sa pentru păcatele oamenilor și, îndeosebi, pentru păcatul strămoșesc.

3. Ca să ofere omenirii proba definitivă a dumnezeirii Sale, înviind a treia zi din mormânt.

După trei zile, Hristos-Domul a înviat Proorociile vechi, ca și ale Sale, s-au împlinit.

Înviind Hristos toate s-au umplut de lumină. Așa cintăm în aceste zile ale Paștelor. Cuvîntul Lumină e prezent în toate textele Zilei Înviierii. Si întreaga săptămînă de după

înviere se numește Săptămîna Lumină, care luminează și vindecă, și transfigurează Săptămîna Patimilor. Se luminează toate sensurile vieții, învățăturii și patimirii Domnului pe pămînt. Tristețea se preface în bucurie. Cuvîntul Bucurie este al doilea mare cuvînt prin care sărbătorim învierea Domnului. E și primul cuvînt pe care îl adresează Mîntitorul oamenilor, după înviere: "Bucură-ți-vă"!

Invierea dă, retrospectiv, putere divină tuturor cuvintelor, învățăturilor și faptelor lui lisis, adică le adevărește ca fiind de la Dumnezeu. Căci El ca Dumnezeu a înviat. Numai ca Dumnezeu putea învia din morții. Prin înviere a răspuns la întrebarea: "Cine ești?" și căpetenilor sinagogii și tuturor celor care l-au răstignit.

Le-a răspuns și celor care îl ceară semne de putere, cind se află pe cruce. Si le-a dat și ucenicilor, și prin ei Bisericii pe care a întemeiat-o, încredințarea că era Fiul lui Dumnezeu și că Legea Lui, ceea ce va fi Noul Testament, este Lege divină, și că numai prin ea ne mintuim. Săcănumai crezind în El și în poruncile Lui, viața noastră capătă sens pe pămînt și în ceruri. Căci, dacă Hristos a înviat - și noi toti credem că a înviat - atunci și noi vom învia, cum spune, logic, Sfîntul Pavel.

Să ne bucurăm de înviere. Să ne iertăm unii pe alții și să ne dorim mintuirea. Să chemăm harurile învierii în viața noastră. Să cerem luminarea mintilor și schimbarea inimilor în inimi iubitoare. Să facem fapte bune, ca să dăm răspuns bun cind vom trece pragul acestei vieți și vom intra în nemurire, și ne vom întîlni cu Hristos cel înviat și înălțat la ceruri.

Dumnezeul Înviierii să aducă în toate inimile și în toate casele lumină și bucurie.

HRISTOS A ÎNVIAT!

ISTORIOGRAFIA ÎN ANII REGIMURILOR DICTATORIALE (1940-1989) (II)

În vara anului 1940, regimul de autoritate monarhică a lui Carol al II-lea a alunecat spre dictatură, sfîrșind printr-un lamentabil eșec în septembrie același an. Au urmat regimurile de dictatură legionarantonesciană (septembrie 1940 - ianuarie 1941) și antonesciană (ianuarie 1940 - 23 august 1944). După o scurtă revenire la regimul democratic (23 august 1944 - 6 martie 1945), s-a instaurat o nouă dictatură, de extrema stîngă, care a cunoscut mai multe etape, pînă în decembrie 1989.

Acest context istoric și-a pus amprenta pe maniera de abordare a evenimentelor privind perioada interbelică. Nota dominantă a constituit-o abordarea foarte critică și chiar negativistă a anilor 1918-1940.

După 1947 sensul criticilor s-a modificat, susținîndu-se că în anii 1918-1940 nu a existat un regim democratic, ci o perioadă de reacțione. Maniera prezentei să a devenit dominantă, publicindu-se sute de cărți și mii de studii care, toate, erau elaborate pe baza unei "scheme fixe": istoria adevărată a României era istoria P.C.R.; cercetătorii trebuie să evidențieze lupta de clasă ca "motor al dezvoltării

sociale"; tot, sau aproape tot din ce era pozitiv în istoria românilor se datora ajutorului Rusiei, respectiv, U.R.S.S., drept care se impunea cultivarea sentimentului de recunoștință față de "marele popor sovietic".

Cea mai reprezentativă lucrare elaborată în anii '50 a fost Istoria R.P.R., sub redacția acad. Mihail Roller (cu ediții în 1952 și 1956). Înseși titlurile și subtitlurile acestei cărți sănsemeative. Astfel, cap. XXVIII se intitula: România în perioada avîntului revoluționar creat sub influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie (1917-1923), cu subcapitole: Criza economică în România; Accentuarea aservirii României imperialismului american, englez și francez; Lupta Partidului Comunist din România pentru ieșirea revoluționară din criză; Congresul al V-lea al Partidului Comunist din România și însemnatatea sa istorică; Marea luptă a ceferiștilor și petroliștilor din ianuarie-februarie 1933. Eroicele lupte din 15-16 februarie 1933. Procesul conducătorilor luptelor din 1933.

Capitolul XXXI: România în perioada fascizării țării și a pregătirilor războului antisovietic, avea ca subcapitole: Situația internațională; Viața economică; Creșterea capitalului monopolist; Politica burghezo-moșierească de fascizare a țării; Lupta P.C.R. pentru crearea Frontului Popular Antifascist; Dictatura regală (1938-1940); Lupta P.C.R. împotriva dictatului de la Viena.

Simpla citire a acestor titluri arată limpede că s-a promovat o istoriografie antinațională, cu intenția clară de a pune subsemnul întrebării existenței statului național unitar român, de a șterge tot ce a fost bun

din istoria poporului român și a inocula ideea că "lumina vine de la Răsărit".

Pe fondul unor duschideri în politica oficială din anii '60, abordarea perioadei interbelice a cunoscut o sensibilă ameliorare, datorată și punerii în circuitul cercetării științifice a multor documente de arhivă. A fost abandonat modelul impus în perioada anterioră, a început o acțiune de restituire a valorilor naționale. Sfera de cuprindere istoriografică s-a largit, ajungîndu-se pînă la publicarea unor cărți consacrate unor mari personalități, precum Nicolae Titulescu, Nicolae Iorga, Virgil Madgearu, unor partide (Garda de Fier, Partidul Tânăresc, Partidul Național-Tânăresc), Guvernări (din 1918-1922, 1922-1926, 1933-1938, 1938-1940). Remarcabile sănsemeativele consacrate politicii externe din perioada interbelică, întemeiate pe o solidă bază documentară și aproape impecabilă din punct de vedere științific.

Accentuarea presiunii factorilor politici și ideologici la începutul anilor '80 nu a putut opri drumul pe care pornise istoriografia românească, deși autorii au fost nevoiți să facă unele concesii pentru ca lucrările lor să poată trece prin "furcile caudine" ale cenzurii regimului.

Revoluția din Decembrie 1989 găsea istoriografia românească privind perioada interbelică într-o situație contradictorie: pe de o parte cu lucrări "de serviciu", omagiale, consacrate Partidului Comunist Român și conducătorului său, iar pe de altă parte cu realizări notabile, de certă valoare științifică.

■ Ioan SCURTU

NATIONALITATE, ETNICITATE, STATALITATE

în Europa centrală și de sud-est în secolul al XX-lea

**Considerații pe
marginea Colocviului
organizat la A.D.I.R.I.,
în ziua de 8 aprilie
1993, de către Comisia
română de istorie a
celui de-al doilea
război mondial.**

Dezlănțuit prin explozia naționalismelor patriotic și imperialiste exacerbate - după cum întrevăzuse, înaintea lui Lenin, sociologul britanic John Atkinson Hobson (1858-1940) în lucrarea lui intitulată **IMPERIALISM** (1902), primul război mondial poate fi socotit, pe bună dreptate, ca fiind cel dintâi mare război civil european al epocii contemporane; după cum cumpălit și pustitorul război de 30 de ani (1618-1648) poate fi socotit ca războiul civil european al timpurilor moderne. După recente investigații de arhivă ale istoriografiei britanice și germane, marele război european, dintr-o anii 1914-1918, a fost pregătit în cele mai mici amânuțe de către oligarhia conducătoare germană, dezlănțuirea lui fiind hotărâtă, cu singe rece, în cadrul unui misterios și abia destul de recent reconstituit Kriegsrat (consiliu de război), convocat ab irato (sub îmboldul mîniei) de către Împăratul Germaniei, Wilhelm al II-lea, în dimineața zilei de 8 decembrie 1912, la Neues Palast de la Postdam. Motivul convocării pare a fi fost, atât surprizătorul rezultat, nefavorabil Germaniei, al primului război balcanic (1912), cât, mai cu seamă, un mesaj transmis direct Împăratului Germaniei de către noul său ambasador de la Londra, Prințul Lichnowski. Mesaj prin care, în urma unei convorbiri cu lordul Haldane, ministru de război al Marii Britanii, Prințul Lichnowski îl avertiza pe Kaiser că Anglia va intra în orice caz în război alături de Franța, dacă armata germană va ataca

DAN A.
LĂZĂRESCU
Vice-
președinte
al A.D.I.R.I.

această țară.

Pentru a-și învedea disprețul pentru consilierii săi civili, în spăt, Reicskanzler-ul Theobald von Bethmann-Hollweg, și șeful lui Auswärtiges Amt (Ministerul german de afaceri străine), Alfred von Kiderlen-Wächter, Kaiserul nu i-a convocat la misteriosul Jriegsrat, la care au fost prezenți numai virfuri militare și navale. În spăt, ministru de război, generalul von Heeringen, șeful Mareiui Stat Major prusian, generalul Helmuth von Moltke și amiralul Alfred von Tirpitz și Alexander von Müller. Aceasta din urmă îndeplinea funcția de șef al cabinetului naval imperial și din carnetul său de însemnări zilnice (*Tagebuch*), publicat postum, dar cu numeroase lacune voite, s-a putut reconstitui, mai cu seamă din inițiativa istoricului englez de origine germană, John Rohl, hotărîrile acestui misterios Kriegsrat, absolut necunoscut istoriografiei primului război mondial pînă acum 18 ani.

În spăt, virfurile militare germane au plecat în cadrul acestui Kriegsrat pentru dezlănțuirea căi mai urgente a unui război profilactic (preventiv) împotriva Rusiei, Franței și Marii Britanii. Aparent descompărțiti, cei doi amirali prezenți au cerut o amânată a conflictului european cu 18 luni, termen apreciat de ei ca vital pentru încheierea lucrărilor de săpare a canalului de la Kiel care unea apele Mării Baltice cu aceleale ale Mării Nordului și prilejua astfel marinei de război germane

mișcări de rocadă între ambele mări, pentru a se pune în siguranță față de orice ofensivă a lui Home Fleet britanică. Consiliul de război a sfîrșit prin a accepta termenul solicitat de amirali, astfel încît dezlănțuirea primului război mondial a fost statonicită pentru luna iunie 1914. Lună în care s-a produs, de altfel, atentatul de la Sarajevo, care a venit să prilejuiască un motiv moral și pasional dezlănțuirii conflictului.

Prin urmare, nu problemele naționalităților din Europa centrală au constituit cauza nemijlocită a primului război civil european. Expunerea domnului Victor Neumann, sub titlu: "Europa centrală. Semnificația istorică-politică a conceptului", conține o serie de prețioase argumente de valoare geografică, politică, culturală și confesională. Dar nu numai pentru cucerirea și stăpînirea spațiului Europei centrale s-a dezlănțuit primul război mondial. Deși stăpînirea acestui spațiu fusese pe deplin realizată de către armatele austro-germane, în anul 1915, prin cotropirea întregii Polonii rusești și a regatelor Serbiei și Muntenegrului, în anul 1916, prin cucerirea teritoriului regatului României pînă la malul Siretului și a Dobrogei.

Abia apariția lucrării marelui politolog german Friedrich Naumann, **Mitteleuropa** - tipărită într-o primă și modestă ediție în anul 1915, retipărită într-o ediție amplificată în 1916 și devenită, foarte curînd, un fel de best

seller european absolut pentru anii războiului (1914-1918) a avut darul să atragă atenția lumii că, de fapt, principalul obiectiv militar austro-german trebuia să fie hegemonia germană în Europa centrală. Si că acest obiectiv fusese realizat și chiar depășit, geografic - pînă la ţărurile Eufratului - prin marile victorii ale grupelor de armată germano-austriace.

Conceptul de **Mitteleuropa**, așa cum l-a sintetizat domnul Victor Neumann, este, precum sănător, un concept cultural și politic, suprapus unui concept geografic. Acest concept a fost făurit de peste o jumătate de mileniu de coexistență a popoarelor de diferite variante antropologice, confesionale și culturale, grupate într-un loc de apărare creștină pentru stăvilierea expansionismului otoman pe Dunărea centrală și occidentală. Imperiul habsburgic, care a preluat, încă de la sfîrșitul secolului al XV-lea, conducerea acestei confederării europene defensive, a dat conceptului de **Mitteleuropa** nuanțele lui specifice și anume: o anumită gingășie a relațiilor interumane (gingășie exprimată prin substantivul abstract *Gemütlichkeit*), o anumită îngăduință față de moravurile naționalităților creștine conlocuitoare, pînă la aplicarea unei patine culturale unificate; o anumită vocație paneuropeană mai presus de naționalitățile componente. În perspectivă istorică, federația habsburgică s-a dovedit a fi, în același timp, un produs al trecutului și al viitorului. În acest sens s-a străduit să actualizeze singurul politolog român cunoscut pînă în zilele noastre, Aurel C. Popovici, în cunoscuta lui monografie publicată în anul 1906 la Leipzig sub titlu: *Die Vereinigten Staaten von Gross-Österreich* (Statele-Unite ale Austriei-Mari).

Referatul domnului Adrian Pop caută să deslușească în ce măsură un popor european aparțin Europei centrale sau Europei de sud-est. Mi-șă îngădui să adaug acestor două concepe mai mult culturale decât geografice un al treilea concept care le pîndește neconitenit pe primele două, acela de Europa balcanică. În spăt, lupta istorică, civilizatorie și culturală se dă, consider eu, între Mittel-Europa și Europa balcanică, conceptul de Europa de sud-est fiind un simplu cadru geografic în care are loc disputa între celelalte două concepe. În noua configurație a Europei centrale și răsăritene, aşa cum a fost statonicită prin misterioasele acorduri de la Malta din luna decembrie 1989, distincția între aceste două formule culturale și politice este cît se poate de marcată și prilejuite, deocamdată pe teritoriul fostei Iugoslavii, reflexe de genocid.

"Formulele de organizare postbelică (1920-1947)", astfel cum ni le-a înfățișat doamna Elena Campus, constituie o problemă mai actuală decât oricând pentru statele din centrul și răsăritul Europei. Tratatul de pace de la Versailles a respins punerea în aplicare a celor patru acorduri secrete încheiate în anii 1915-1917 de către Puterile Antantei (tratatul de la Londra din luna aprilie 1915 încheiat de Antantă cu Italia, cel de la București din 4/17 august 1916 încheiat cu România, acordul Sykes-Picot încheiat în anul 1916 pentru împărțirea Orientului Mijlociu între Anglia, Franța și Italia, în sfîrșit, acordul secret rusofrancez încheiat la Petrograd în luna Ianuarie 1917 pentru împărțirea Poloniei și a Germaniei). Președintele Wilson a refuzat să recunoască aceste tratate secrete de împărțire de teritorii și a impus ca principiu suveran doctrina naționalităților, scumpă împăratului Napoleon al III-lea. A avut loc astfel, la Versailles, ceea ce în termeni juridici s-ar putea denumi o nouăține prin mutație de cauză juridică. Aceste recurgere la demografie pentru a reglementa atribuirea teritoriale, dincolo de dreptul istoric sau de acordurile secrete, conferă, evident, infinit mai multă trăinicie frontierelor astfel statonice. Căci reprezintă verdictul dreptății.

Același lucru se poate spune despre frontierile statonice prin tratatele de pace de la Paris în 1946. Îmi îngădui să menționez aici un amănunt puțin cunoscut. În cadrul strădanilor sale de a menține frontierile apusene ale României, Gheorghe Tătărescu,

vice-președinte și ministru de Afaceri străine al României, a solicitat o audiență Secretarului de Stat american, James Byrnes. Acesta, pornit împotriva lui Tătărescu, i-a fixat numai 5 minute de audiență, între orele 11,55 și 12, înaintea unui dejun diplomatic. Tătărescu a beneficiat de faptul că Byrnes era unul dintre foarte puțini oameni de stat americani care cunoșteau limba franceză, pentru a-i face acestuia un expozeu complet al situației României sub permanentă amenințare comunistă. Audiența s-a prelungit pînă la trei ore și, la plecare, James Byrnes i-a spus lui Tătărescu: "Am fost eronat informat asupra Dvs. Realizez că sunteți un bun patriot român. Înapoiati-vă în țara Dvs. și vă asigur că, de îndată ce aceste tratate de pace vor fi ratificate, situația țării Dvs. se va schimba în sens favorabil". Toate acestea mi le-a împărtășit, în anul 1956, însuși Gheorghe Tătărescu. De altfel, după cum se știe, de îndată ce s-a înapoia de la Paris, el s-a grăbit, în spiritul celor discutate cu James Byrnes, să înainteze primului-ministru Petru Groza cunoscutul memorie în care erau demascate toate samavolnicile Partidului Comunist Român. Memorie care a contribuit în mare măsură la eliminarea lui Tătărescu din guvernul Groza.

În succintul său volum de Memori, intitulat *Speaking Franckly*, Secretarul de Stat american James Byrnes indică lipsa intenției să dea beneficiul monopolului bombei atomice pentru a restaura suveranitatea statelor de după Cortina-de-Fier. Intenție care nu a ajuns să se materializeze în fapte decât peste 43 de ani...

În sfîrșit, "Controversa în jurul conceptului de drepturi colective ale minorităților", astfel cum a expus-o doamna Elena Zamfirescu, din cadrul M.A.E., aduce în discuție o problemă extrem de spinosă și de interesantă. În spăt, după înscriserea în tratatul de pace de la Saint-Germain (1920) a principiului după care protecția minorităților naționale devine un principiu de bază al dreptului internațional european, în noul climat politic european s-a conturat conceptual, novator, dar eminentamente primejdios, al drepturilor colective ale minorităților.

Ora minoritate este prin ea însăși o colectivitate, aflată, prin definiție, sub obediția juridică a unei suveranități alogene. Sintagma de drepturi colective ale minorităților nu poate, prin urmare, să fie un simplu pleonasm. Este, precum sănător, o redondanță intenționată, a cărei finalitate nu poate fi decât a cărei oricare minoritate națională să pretindă mai mult decât o simplă protecție din partea statului suveran - protecție de controlat prin mijloacele constitutionale - ci îngăduință constituțională unui organism juridic național susceptibil să se erijeze în purtător de cuvînt autorizat legal al fiecărei minorități naționale existente într-un stat multinațional.

Astfel se deschide calea primejdiosă și realizării unui adevarat stat în stat în slujba unei minorități naționale. Si calea, încă și mai primejdiosă, a posibilității amestecului în drepturile lăuntrice ale unui stat din partea altor state care și-ar asuma dreptul de a controla modalitățile în care un stat respectă sau nu drepturile colective ale minorităților etnice.

Printr-un joc subtil de nuanțe se deschide astfel poarta autonomiei - de pildă, prin constituirea unor regiuni autonome minoritare - care, după cum o atestă istoria, duce frecvent la secesiune.

Consider că singura soluție cu putință, pentru a evita primejdioasele consecințe ale noului concept de drepturi colective ale minorităților, constă în aplicarea formulei rostite de Nicolae Titulescu de la președinția Adunării Generale a Societății Națiunilor, în anul 1930: spiritualizarea frontierelor, în cadrul unui sistem corect de integrare europeană.

1. Întreaga problematică, începînd cu intuițiile anumitor istorici germani contemporani, în frunte cu Fritz Fischer, și culminînd cu rezultatul investigațiilor profesorului John Rohl, corroborate cu alte date anexe obținute ulterior de istoriografia germană, este evocată în studiu subsemnatul intitulat *Kriegsschuldfrage... Kriegsschuld Lüge*, publicat în Revista de Istorie, anul XLII, nr. 4 (decembrie 1989).

CONSTANTE ALE GÎNDIRII POLITICE ROMÂNEȘTI

"Nu putem, în numele viitorului, să facem un SALT ÎN NECUNOSCUT!"

Îndependența e starea normală de echilibru în raporturile cu celelalte popoare și state, spre care năzuiește, instinctiv și deliberat, orice naționă conștientă de individualitatea ei. Într-o formulă lapidată, atât de caracteristică scrisului acestui inegalat senzor al spiritualității românești, Mihai Eminescu aprecia că independența e suma vieții noastre istorice.

România modernă a considerat apărarea și afirmarea independenței și suveranității drept principiul de bază al politicilor sale internaționale. Vîtreagă împrejurărilor cărora a trebuit să le facă față în preajma celui de al doilea război mondial și ulterior a consolidat acest crez în gîndirea politică românească, în conștiința poporului.

Nicolae Titulescu, ilustru reprezentant al geniului nostru politic, avertiza fără echivoc, către sfîrșitul prestigioasei sale activități puse în slujba țării și a propriei dintre națuni, că a preconiza - cum se făcea încă de pe atunci - "abolirea suveranității înseamnă nu numai a preconiza o soluție imposibilă, ci și... a arunca lumea în haos și anarhie". De aceea, declara el, "nu vom renunța niciodată în favoarea niciuniea și nici chiar în favoarea tuturor marilor puteri împreună la principiul egalității statelor, adică la dreptul suveran de a dispune fiecare

de soarta noastră". Într-o altă declaratie memorabilă, el spuse în 1934: "Vrem să fim prieteni tuturor națiunilor, fără excepție, dar în treburile noastre nu primim ca stăpîn decît pe noi însine".

Cum independentă, ca orice drept, nu se cucerește odată pentru totdeauna și nu se afirmă definitiv printr-un act singular, continuitatea acestei politici, nu în formă, ci în fond, e o cerință obiectivă a existenței naționale și statale, de la care nimeni, nici o generație nu poate abdica. În acest înțeles spunea, în 1936, V. Iamandi, că "astăzi politica instinctului național nu poate fi decît continuarea acelei politici a instinctului național, care a creat România de astăzi. Generația noastră trebuie să perfecționeze, să consolideze statul român".

Dacă în raport cu celelalte state și cu comunitatea mondială, independentă și suveranitatea reprezintă un drept, o cucerire, în relație cu propriul trecut național, linia de evoluție asigurată prin eforturile titanice și jertfele incalculabile ale înaintașilor, păstrarea lor, continuitatea constituției o sacruă îndatorire, legea de bază a ființării neamului românesc, evidențiată de întregul curs al istoriei sale. "O naționă - credea pe bună dreptate M. Djuvara - nu poate voi ceva contrar propriului său destin...;

ea nu poate voi ca pe viitor să încezeze a contribui... la realizarea misiunii sale; ea nu are dreptul de a se desființa. În zadar... o formăjune națională... influențată de diferite curente interese, venite din afară, ar exprima voința de a fi desființată...; o asemenea voință nu e morală și nu este, prin urmare, nici juridică. Ea nu poate lega o naționă".

Secolele de luptă pentru afirmarea și apărarea independentei ne-au învățat bine că aceasta nu este un dar prim de la alții, cu rugămintă ori prin umilință. "Nu prin cesiuni și umilințe, ci prin afirmarea necondiționată a drepturilor neamului nostru ele au fost consacră și menținute - spunea același autor, un savant jurist. Interesele superioare ale neamului sunt inalienabile, ele nu pot forma obiect de tîrguială, și numai... prin acțiune mîndră și dîrză ele se impun în deplinătatea lor în istorie".

Apărarea ferventă a independenței, a principiului egalității între state, mari sau mici, din punctul de vedere al dreptului internațional, nu-i-a făcut pe oamenii politici și de idei români opaci la noile realități, la ideile raționale ce s-au afirmat în ultimele decenii în politica mondială. Încă în 1931, intuind primele semne ale unor evoluții spre integrarea zonală europeană ce se vor cristaliza abia după război, în zilele noastre,

Nicolae Titulescu declară cu prudență politică necesară, dar cu evidentă receptivitate, că "nu putem să rămînem încrăpati în formulele trecutului, dar nici nu putem, în numele viitorului, să facem un salt în necunoscut. În situația actuală - recomanda el - să păzim cu strășnicie tot ce a fost verificat prin practica trecutului și să pregătim cu grijă, cu răbdare, pozițiile viitoare, pe care nu le vom ocupa decât treptat și după multă chibzuială".

Fără a închide ochii la nou și fără a contrapune în mod simplist și dăunător termenii ecuației independentă-interdependentă, patriotism-universalism, personalitățile politice românești nu au căzut pradă confuziei interesate întreținute pe acest plan de adeptii grăbiti ai concepției cosmopolite a statului mondial, ei au știut să evite capcanele dizolvarea națiunilor, ci înălțarea lor la umanitate prin muncă creațoare, fără a pierde nimic din independența originalității lor. O umanitate fără personalitățile puternice ale națiunilor care-i compun unitatea ar fi anemică, săracă și secătuită, căci i-ar lipsi tocmai multiplicitatea izvoarelor care-i dau viață și vigoare. Colaborarea strânsă dintre națuni, cu libertatea neaținsă a geniului lor specific..., pentru a făuri cea mai înaltă unitate socială, umanitatea" - iată răspunsul pe care l-a dat în trecut gîndirea social-politică românească în problema raportului național-internațional, și acest răspuns nu a devenit caduc.

NICOLAE TITULESCU

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ ÎNSEMNĂRI DESPRE ARTA NEGOCIERII (III)

Puține sunt la număr negocierile care să nu implice un grad mai mare sau mai mic de adversitate. Și nu mă refer aici la acele situații-limită, cum sunt ultimatumul și dictatul, care nu au nimic comun cu negocierea, fiind doar expresia unei politici de forță impusă cu brutalitate unor parteneri incapabili să se apere. În 1940 de pildă, România a cunoscut rînd pînă ultimatumul sovietic, care a rupt din nou Basarabia din trupul țării, și dictatul de la Viena, în urma căruia Ardealul de nord a fost atribuit Ungariei. Un așa zis arbitraj care a fost o anti-negociere în care a prevalat politica faptului împlinit ordonată de puterile Axei: "Totul apare ca o piesă scrisă dinainte, în care nici o singură vorbă, nici un singur cuvînt nu se poate schimba", raporta la București ministrul de externe Mihail Manolescu în acele circumstanțe dramatice. Dar lăsând la o parte astfel de situații de o monstruoasă anomalitate, trebuie să constatăm că în orîșe negocieri, purtată cu bună credință și în condiții normale, există o competiție, în care fiecare din partenerii-adversari vrea să obțină cîștig de cauză. Caracterul de adversitate și de înverșunare al unei negocieri se accentuează dacă unul sau mai mulți parteneri - în general mari puteri - vor să-și impună cu orice preț punctul lor de vedere, nescotind interesele legitime ale celorlalți parteneri. Asistăm atunci la o negociere distorsionată, care frizează dictatul. În astfel de împrejurări, acel minimum de "fair play" necesar oricărui joc sau competiție, este anulat și nu mai rămîne la dispoziția partenerilor violentă decît capacitatea - desigur limitată - de a rezista prin orice mijloace voinei unui partener mult mai puternic și care nu

înțelege să negocieze cu adevărat. Dacă o asemenea situație extremă este deosebit de grea într-o negociere bilaterală, ea nu este cu mult mai ușoară într-un cadru multilateral, în care voînta partenerului puternic nu poate fi înfrîntă (sau cel puțin corijată) decît prin coalizarea cu alți parteneri (în procedură de vot) sau prin refuzul categoric de a accepta punctul de vedere al partenerului puternic (în procedură de consens). În general, negocierile multilaterale bazate pe consens, ca regulă de adoptare a hotărîrîlor, dincolo de faptul că dau expresie egalității în drepturi a statelor participante, garantează de cele mai multe ori apărarea intereselor lor legitime, indiferent că este vorba de țări mari, mijlocii sau mici. Folosît cu inteligență și abilitate, consensul poate deveni o armă redutabilă în mîinile fiecărui partener și mai ales a partenerilor slabînfața celor puternici. La Conferința de la Helsinki, ca și la multe reunii care i-au urmat, procedura consensului a permis țărilor mici și mijlocii să obțină din partea marilor puteri concesii care nu ar fi putut să fie dobîndite altfel. Marele avantaj al regulii consensului - atunci cînd ea este respectată în mod riguros - este de a permite blocarea oricărei decizii propite și neconvenabile pentru una sau alta din părți pînă nu se găsește acea soluție echilibrată, de compromis, care să dea cît de cît satisfacție tuturor participanților. Consensul nu trebuie deci conceput ca un simplu drept de veto, în care, după ce ai spus nu, nu mai evoluezi și nici nu mai vrei să cauți o ieșire din impas. Refuzul de a te ralia consensului trebuie să aibă un caracter temporar și nu unul definitiv, cum se întîmplă adesea, bunăoară, cu rezoluții

imposibilitatea de a obține o satisfacție parțială, pentru că practică formula "totul sau nimic". Și-mi amintesc că cel puțin de trei ori, odată la Helsinki, altădată la Geneva și mai apoi la Madrid, delegații țării noastre au trebuit să dezamorseze climatul de inimicîție generală care-i încorjura pe maltezi și să-i determine în cele din urmă să negocieze pentru a găsi o soluție acceptabilă tuturor și a nu bloca la infinit mersul lucrărilor. Consensul este, prin urmare, o metodă care poate fi foarte eficientă sau foarte inproductivă, după cum este folosită.

In tot cazul, oricare ar fi procedura de negociere (vot sau consens), partenerul este un adversar mai mult sau mai puțin declarat. Întrigul comportament al negociatorului pornește de la premissa că interesele sale se opun într-un fel sau altul celor exprimate de partener și că, în fond, negocierea constă tocmai în armonizarea acestor interese. În această căutare a unui compromis echilibrat, fiecare partener speră și acționează să cîștige cît mai mult și să piardă cît mai puțin.

Relația de adversitate care există, într-un fel sau altul, în acul negocierii trebuie menținută, fără îndoială, în limite normale. Dacă un partener-adversar are poziții complet opuse pozițiilor noastre și le exprimă ca atare, controversa sau conflictul dintre noi trebuie să rămînă în planul ideilor și argumentelor, chiar și atunci cînd se manifestă la negocierile CSCE. Prizonierii ai propriului lor refuz de a negocia o formulă de compromis, ei s-au aflat în

să le avem în continuare cu partenerii noștri de negociere. Am trăit adesea la Conferința de la Helsinki astfel de situații în care, după o dispută aprîgă avută în ședință cu unul sau altul dintre parteneri, raporturile noastre personale continuau să rămînă corecte sau foarte bune. Așa, de pildă, dezbatările tensionate avute cu colegul meu francez, ambasadorul Gérard André, sau cu cel danez, ambasadorul Mellbin, în chestiunea atît de controversată a urmărilor instituționale ale Conferinței nu ne-au împiedicat nici pe mine nici pe ei să păstrăm relații de stîmă și de cordialitate. Ca să nu mai vorbesc de relațiile cu ambasadorul sovietic, L.I. Mendelevici, cu care am avut, cum era și de așteptat, nenumărate ciocniri publice, determinate de divergența pozițiilor noastre. Mendelevici, care era un negociator foarte icsusit, șia că nimeni altul să nu confundă retorică discursului său, ținut în ședință, cu relațiile de lucru și dialogul personal pe care era obligat să-l aibă cu mine (sau cu oricare alt partener) pentru a înlesni evoluția pozitivă a negocierii. Așa se face chiar că, cu toate polemicile care ne-au opus unul altuia, am putut păstra pentru el o stîmă reală și că, la rîndul lui, Mendelevici vedea în mine un partener demn de aprecierea sa. Doza de adversitate prezentă în acul negocierii nu trebuie, prin urmare, să afecteze acel "esprit de gentillesse" care se cuvine să caracterizeze relațiile umane ale celor ce se implică într-o activitate atît de complexă.

■ Valentin LIPATTI

REVISTA
OPINIA
națională

TIPOGRAFIA **FED**

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Nicoleta ANGHEL

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon 675.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 600 lei. Plata abonamentele se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Milne", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Plața Presei Libere nr. 1, sect. 1 București - România.